

Mirosław Lubański

"Metodologia naukowego poznania,
wypusk 1. Jestestwiennyje i
teczniczeskije nauki", "Izdatielstwo
Leningradskogo Uniweriteta" (1974) :
[recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 11/2, 194-196

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Metodologija nauczynogo poznanija, Wypusk 1, *Jestestwiennyje i tiechniczeskije nauki*, Izdatielstwo Leningradskogo Uniwersiteta 1974.

Dzisiaj nie można pomijać problematyki metodologicznej i przejść obojętnie wobec niej. Nauka współczesna jest tak ważnym czynnikiem w naszym życiu, że wymaga pogłębionej refleksji metodologicznej. Referowana książka jest pierwszym zeszytem serii poświęconej zagadnieniom metodologii poznania naukowego. Problematyka ta posiada znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Drugi z wymienionych aspektów charakteryzuje się możliwością ułatwienia i przyspieszenia tempa wdrażania wyników badań naukowych w różnych zastosowaniach technicznych i praktycznych, w szczególności w zastosowaniu do produkcji przemysłowej. Kolegium redakcyjne nie ogranicza się więc do samej strony czysto teoretycznej. Sensowność swej działalności widzi w redagowaniu prac, które by łączyły oba aspekty: teoretyczny i praktyczny. Nauka dla niej samej, bez jakichkolwiek powiązań z potrzebami życia codziennego, nie wydaje się być dla wspomnianego zespołu uczonych czymś bardzo atrakcyjnym i godnym zabiegów. Jest interesujące, że tym samym uznaje się powiązanie istniejące między myślą teoretyczną oraz stroną praktyczną działalności człowieka. Akcentowanie tej sprawy może być oceniane jako zbyt przesadny przejaw pewnego rodzaju praktycyzmu. Jednakże należy tutaj mieć na uwadze to, że każde poznanie ludzkie jest czymś wtórnym w stosunku do wcześniej pojawiających się pewnych potrzeb. Coś więcej nawet da się powiedzieć. Każda czynność ludzka, każde nasze działanie, rzecz ściśle ujmując, jest odpowiedzią na pojawiające się w nas potrzeby. Człowiek, który by nie posiadał żadnych potrzeb nie byłby zdolny do podjęcia jakiegokolwiek działalności. Potrzeby i ich zaspakajanie składają się na naturalny cykl w życiu człowieka. Z tego też względu postawa zajmowana przez Zespół Redakcyjny prezentuje się sympatycznie.

Książka zawiera 18 artykułów poświęconych problematyce zasygnalizowanej przed chwilą. Od strony ideowej publikacja składa się z dwu części: ogólnej oraz szczegółowej. W pierwszej z nich rozważane są ogólne zagadnienia z metodologii poznania naukowego, jak np. problem prawdziwości faktu naukowego, podstawy logiczne ekstrapolacji, problematyka myślenia twórczego. Część druga, z kolei, może być podzielona na trzy dziedziny rozważań, z których pierwsza odnosi się do nauk o charakterze matematycznym, druga — do nauk fizykalnych, trzecia — do nauk technicznych. Wymieńmy przykładowo poruszane w książce problemy. A więc analizuje się od strony semantycznej pojęcie prawdopodobieństwa, rozważa się zagadnienie równoważności teorii fizykalnych, bada się aspekty filozoficzne związane z niezawodnością w technice i biologii. Nie sposób jest w tym krótkim sprawozdaniu

przedyskutować wybrane choćby tylko artykuły. Zajęłoby to zbyt wiele miejsca. Dlatego ograniczymy się do podania tytułów zamieszczonych artykułów w książce wraz z podaniem ich autorów. To umożliwi lepszą orientację w zakresie poruszanych w pracy zagadnień. A oto wykaz autorów i tytułów ich artykułów w kolejności występującej w referowanej książce: M. W. Mostepanienko, Metodologia poznania naukowego, jej przedmiot i istota. Ł. S. Mierzon, Zagadnienie prawdziwości faktu naukowego. W. M. Tarbajew, Określenie pojęcia „eksperyment”. Ł. A. Mikieszina, Logiczno-metodologiczne podstawy ekstrapolacji. N. A. Muranow, Pewne aspekty heurystyki i metody ich badania. M. Ł. Lezgina, Kształtowanie się nowego poznania jako metodologiczny problem nauki. W. G. Lewin, Epistemologiczna funkcja pojęcia „systemu”. G. Rieske, Analiza semantyczna pojęcia prawdopodobieństwa. J. A. Jappa, Prawdopodobieństwo i intuicja w poznaniu matematyczno-fizycznym. B. W. Achlibininski, W. A. Smirnowa, Mierzenie i informacja metryczna. A. M. Mostepanienko, E. I. Fokin, Zagadnienie równoważności teorii fizycznych. I. A. Safronow, Pewne metody i zasady analizy kategorii czasu. W. A. Smirnowa, Determinizm, przyczynowość, nieokreśloność. M. N. Andruszczenko, Związek logiki i techniki w świetle leninowskiej oceny natury logiki. I. E. Karawajew, O stosunku zachodzącym między pojęciem złożoności i stabilności w cybernetyce. G. E. Trofimow, Modelowanie bioniczne jako metoda badania w technice. A. K. Astafajew, Pewne aspekty filozoficzne syntezy pojęcia niezawodności w technice i biologii. W. D. Płachow, A. D. Greczanow, Podejście strukturalne do zagadnień rozwoju techniki.

Jeżeli przyjrzeć się nieco tylko uważniej wymienionym przed chwilą tytułom artykułów, to dojdzie się do wniosku, iż omawianemu woluminowi nowej serii wydawniczej nadano zbyt wąski tytuł. Praca obejmuje bowiem rozprawy nie tylko z zakresu samej metodologii, lecz także i z filozofii poznania naukowego. Nie jest to, oczywiście, żaden zarzut pod adresem Kolegium Redakcyjnego. Jest to tylko po prostu stwierdzenie faktu, faktu większego bogactwa treści zawartej w publikacji, niż by to sugerował sam tytuł tomu. Czytelnik doznaje miłego uczucia satysfakcji znajdując w interesującej go książce więcej, niż się po niej spodziewał. Tego rodzaju przeżycie umożliwiają czytelnikowi omawianej publikacji jej redaktorzy.

Ukazanie się nowej serii wydawniczej jest dla myśli naukowej ważnym momentem w jej rozwoju. Toteż wypadało zasygnalizować ten fakt z racji wyjścia w świat pierwszego zeszytu serii poświęconej metodologii poznania naukowego. Czytelnik zainteresowany problematyką poruszaną w publikacji będzie śledził uważnie ukazywanie się dalszych tomów serii.

Zanotujmy skład Kolegium Redakcyjnego zainaugurowanej recenzo-

wanym zeszytem nowej serii wydawniczej. Funkcję naczelnego redaktora pełni M. W. Mostepanienko. Jego zastępcą jest B. W. Achlibininski. Dochodzą jeszcze czterej członkowie kolegium. Oto ich nazwiska: I. E. Karawajew, O. F. Serebrjannikow, Ł. W. Smirnow, B. I. Fiedorow.

Omawiany tom doskonale nadaje się do zajęć seminaryjnych z filozofii przyrodoznawstwa. Prowadzący tego rodzaju seminarium znajdzie w nim wiele materiału zarówno do dyskusji seminaryjnych, jak i do zaproponowania słuchaczom tematów interesujących prac dyplomowych. Nie trzeba dodawać, że problematyka poruszana w recenzowanym zeszycie jest aktualna, współczesna i znajduje się na warsztacie wielu dzisiejszych najbardziej reprezentatywnych uczonych. Słuchacz, który zapozna się (choćby nawet pobieżnie) z zagadnieniami omawianymi w referowanej pracy uzyska bardzo dobre wprowadzenie w uroczą problematykę filozofii nauki, podkreślmy wyraźnie, współczesnej filozofii nauki.

Nakład recenzowanego tomu wynosi 2700 egzemplarzy. Nie jest więc zbyt wysoki.

M. Lubański